

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Didaci Covarrvvas A Leyva Toletani Episcopi Segobiensis
... Opera Omnia**

**Covarrubias y Leyva, Diego de
Antverpiae, 1610**

De Periurio, Blasphemia, & falso.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-96556](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-96556)

re cum commendantes Roman. *ſingul. 510. & Ripa in cap. 2. de reſcript. colum. 3.* Sed licet hec opinio communis ſit, mihi tamẽ nuquam placuit, video etenim prius iuramentum nullam habuiſſe obligandi vim, nec habere: atque ideo non poſſe verẽ & proprie periurium contingere, tametſi non fiat id, quod in eam iurationem deductum fuerat, id verò, quod poſteriori iuramento promiſſum eſt, abſque villo periurij reatu fieri quidem potuit. Nec eſt abſolutio neceſſaria à priori iuramento, cum ex eo nullum iurationis vinculum proceſſerit. Quamobrem aliter intelligi poterit reſponſio text. in d. cap. tua nos. Nam prius iuramentum, cuius inibi mentio fit, de ſoluenda penſione maiori, potuit, ac poterat ab ipſo iurante abſque periculo ſpiritualis ſalutis ſeruari ad eius vitã: & ideo in hoc ſenſu iuramentum illud validum fuit, quoad obligationem ſaltem ante abſolutionẽ, quã neceſſaria eſt, & omnino preſtanda, ex eo quod inique fuerit iuratio extorta de penſione ſoluenda, non quidem inſtituta Epifcopi auctoritate, nec ſolita, ſed noua: vt conſtat ex d. c. ſignificauit. & cap. grauis. de cenſib. & quia ante abſolutionem iſtam in ſpecie cap. tua nos. contrarium iuramentum preſtitit clericus, ac ſcriptum conſtituit in certo periurio, niſi abſolutio fuerit obſerta, punitur pro periurio priuatione beneficij: quemadmodum ibidem adnotarunt Card. & Fel. *colum. penult.* quia ſiue ſeruauerit prius, ſiue poſteriori iuramentũ, manifeſta eſt periurij culpa; ſi prius, ex eo quod violat poſterius: ſi poſterius, ex eo quod violat prius, quod ante abſolutionem ſeruare tenebatur. Atque hæc dicta breuiter ſint de comitibus iuramenti, reliqua verò ad hanc quaſtionẽ pertinentia, non admodum recondita, nec difficilia ſunt, & quã diximus, ea tantũ ratione tradidimus, vt propoſita materia quoad qualẽmcunq; cognitionem ſatisfaceremus.

§ SEPTIMVS.

De periurio, blaſphemia, & falſo.

SVMMA R I A.

- 1 Periurij grauitas. & an ſit maius crimen homicidij.
- 2 Periurium lege Pontificia & ſeculari puniri poſſe.
- 3 Periurus qualiter iure canonico punitur.
- 4 Collatio beneficij periurio facta eſt ipſo iure nulla.
- 5 Periurus, an ſit inſamã inſamia iuris?
- 6 Falſi teſtis ratio, criminis grauitas & pena.
- 7 Teſtis falſum teſtimonium dicere poſſe in 10. predicamentis.
- 8 Atticus teſtis, Attica fides, Græca fides.
- 9 Teſtis in iudicio falſum dicens teſtimonium, quo pacto ſit puniendus.
- 10 Periurus ratione iuramenti de calumnia, an ſit puniendus.
- 11 Blaſphemia quid ſit, & eius grauitas.
- 12 Blaſphemiarum ſpecies, & explicantur in ſpecie verba regiarum conſtitutum, quæ de blaſphemis puniendus tractant.
- 13 Deuotare quid.
- 14 De blaſphemia in virginem Mariam, & Sanctos.
- 15 Blaſphemia in fidem Catholicam.
- 16 Blaſphemi qualiter puniendi ſunt, & qua pena veteribus legibus fuerint puniti? & num. ſeq. maxime num. 19.
- 17 Iracundiã impetus non excuſat blaſphemiam.
- 18 Inſidelitatis quæ ſigna.
- 19 Lateranenſis Synodus quid ſtatuat de blaſphemis.
- 20 Pena iudicum blaſphemos non punientium.
- 21 Iure ciuili quæ pena in blaſphemos.
- 22 Iure regio quæ pena ſi aduerſus blaſphemos ſtatuta.
- 23 Linguarium inſtrumentum pena, quo lingua blaſphemi premitur, Hiſpanice morlaza.
- 24 Blaſphemus an repellatur à teſtimonio, tanquam inſamis.
- 25 Conſuetudo an excuſet à blaſphemis penis, & ibidem multa de conſuetudine mala.
- 26 Illicitum conſuetudine licitum non ſit.
- 27 Fornicatio conſuetudine excuſatur, & quare.
- 28 Iracundiã calor frequenter ſolet excuſare à blaſphemis penis.
- 29 De proceſſu in blaſphemis criminis.
- 30 Blaſphemia an hæreſis ſit.
- 31 Obſidientia promittitur ſub pena iuramenti preſtiti, id eſt, niſi obediatur vt periurij pena teneatur.
- 32 Reſtoris vniuerſitatis alicuius præcepta non obediens, an periurus.

His omnibus ad huius materiae cognitionem prænotatis, de ipſius periurij pena tractandum erit: cuius equidem grauitas multis conſtat, quæ tamen conſulto miſſa facimus. [Lectorem admonentes, maximam fuiſſe apud omnes gentes iuramenti religionem, quod Cic. lib. 3. Officior. palam aſſeuerat. Nullum, inquit, vinculum ad aſtringendam fidem maiores noſtri iureiurando arctius eſſe voluerunt. Id indicant leges in x i r. tabulis, indicant ſacra, indicant fœdera, quibus etiam cum hoſte deuincitur fides, indicant nationes, animaduerſionesque Cenſorum, nulla de re dili-

gentius, quam de iureiurando iudicabant. Hæc Cicero. Cui addam id, quod de periuro quodam Iuuenalis ſcribit, de periuro, inquam, qui in animo conceperat, re ipſa nondum animo admiſerat:

*Extinctus tota pariter cum prole domoq;
Et quamuis longa deductis gente propinquis,
Hæc patitur penas peccandi ſola voluntas.*

Hefiodus idem de periuro:

*Tè δὲ ἀπογοργίει ὅτις ἠερονιάει ἀδαντία
Ἄρπες δὲ δούκων γόβου περὶ τῆς δειῆς.*

Vnde & apud Gentes, qui Chriſti leges non profitebantur, receptum eſt, non ſolum qui peiraſſet daturũ Deo penas, ſed & eius etiam poſteritatem pro tanto ſcelere diuino iudicio puniendam eſſe. Quæ de re multa alij tradidẽre, quæ poterant adduci ad huius criminis notã. ¶ Satis etenim eſt, crimen iſtud grauiſſimũ eſſe, multisque nominibus à Republica extirpandũ. Nam ¶ id eſt grauius homicidio, ſanctus Thomas exiſtimat in quodlib. 1. art. 18. rationibus ſane vrgentiſſimis. Siquidem periurij eſt tranſgreſſio præcepti prioris tabulæ, & ex eo honori, ac reuerentiã Dei Optimi Maximi detrahitur: ideoque iniuria Deo fit, quæ maior eſt omnibus alijs, quibus proximus offenditur. Deinde, vt ait Paulus, omnis controuerſiã finis eſt iuramentum. Quod ſi ita eſt, conſequitur plane, maius eſſe crimen periurium, quam homicidium, alioqui homicidæ, nec adulteræ niſi quã iuramentum deferretur, quoniam coniectura eſſet, quod per periurium, tamquam per exilius peccatũ maiora contingerent, & celarent crimina. Quo argumento Thomas vtitur in d. articulo. 18. mihi tamen non ſatis placet; quia ex eadem collectione tantũ deducitur, maiori pena homicidij puniri, quam periurium, quod veriſſimũ eſt regulariter. Quamobrem cum tractatur in foro exteriori de puniendis criminibus, de quæ eis quoad punitionẽ detegendis: tunc argumentatio Thomæ in praxim deducitur: in foro etenim interiori nulla eſt huiusmodi conſideratio. Nam ſi accuſatus homicidij crimen id non commiſerit, nullum adeſt in iuramento periculũ, nec periurij timor eſt: ſi verò illud ſcelus perpetraverit, per periurium, quod forſan timetur, non effugit homicidij culpam. Idcirco argumentatio iſta quoad culpã peccati, non admodum vrget. At in foro exteriori, vbi de pena tractatur, ſolum de maiori vel minori ſupplicio eſt controuerſia. Nam ſi maiori pena puniretur periurium, quam homicidium, optima conſtitueretur coniectura, quod reus homicidij delatus, minime auderet interrogatus ſub iuramento crimen negare, ob timorem maioris poenæ: ſi verò minori poenã periurium, quam homicidium puniendum foret, præſumeretur quidem reum iuratum, vt verã de crimine homicidij reſponderet, negaturum quidem homicidij timore maioris poenæ, ſibi propter homicidij iurungendã. Sic ſanẽ dum ſanctus Thomas argumentatur ex autoritate Pauli Apoſtoli, tantum ſequereetur ex eius conſideratione, quod ſi maiori poenã puniretur homicidium, quam periurium, non eſſet iuramentum omnium controuerſiarum finis: ſed ſi iuramentum eſt omnium controuerſiarum finis, vt verẽ Paulus teſtatur, eſſet proſeõ granior poenã pro periurio, quam pro cæteris criminibus inſurgendã, ex argumentatione Diui Thomæ, ne quis ob timorem maioris poenæ pro alijs criminibus ſubeundã periurij committere auderet. Hoc autem adhuc non ſufficeret, quia detecto periurio vtrumque crimen detegitur: nempe periurium, & id crimen, cuius quis apud iudicem accuſatur. Igitur non omnino conuincit argumentatio Thomæ, præſertim quod ſunt aliquot crimina euidenter maiora periurio: vt hæreſis, idololatria: & tamen vbi agitur de his detegendis, reus ipſe periuranti religionem interrogatur. Omnium equidem controuerſiarum finis eſt iuramentum, teſte Paulo, quia id exigitur ad veritatem inquirendam: nec præſumendũ erit, quod reus alicuius criminis delatus velit periurij crimen committere, illudque iam commiſſis addere: atque ita paſſim videmus reos in iudicium delatos, & de criminibus periurio maioribus interrogatos, palam fateri culpã; quia non ita audent iam perpetratis ſceleribus periurij addere, cuius quidẽ nulla eſt congrua ſatisfactio calli, quo tenentur interrogati reſpondere, niſi Republica & proximo damnũ illatum reſtituerint; reſtitutio autem plerumque, quoad Rempublicam, minime fieri poſſe, niſi reſponſio iurata, quæ periurium induxit, retractetur. Vnde

hanc testis falsum dicens testimoniū, multis nominibus est execrandus. Nam & antiquitus qui apud Romanos falsum testimonium dixissent, e Saxo Tarpeio deiciebantur, vt auctor est Gellius lib. 20. Nocti. Attica. cap. 1. quo loco Sex. Cæcilius magno Reipublicæ malo existimat legem hanc duodecim tabularum obsoleuisse. Acerbitas, inquit, plerunque vlciscendi maleficij bene atque caute viuendi disciplina est. Item & Athenis in Areopago grauissimum exercebatur iudicium *φειδωροῦ*, id est, falsorum testimonij: auctore Demosthene: tamen si Cicero in oratione pro L. Flacco Græcorum fidē in dandis mutuis falsis testimonijs maxime improbet. Quibus concinit quod Euripides in Iphigenia Taurica scribit: Græcia nequaquā nouit fidem. Etiam si Atticus i testis proverbio dictus sit is, qui probatissimus, & incorruptissimus est. Sicuti & Attica fides: etenim Velleius Paterculus, adeo, inquit, certa Atheniensium in Romanos fides fuit, vt semper & in omni re quidquid sincera fide gereretur, id Romani Attica fide fieri predicarent. Sic Græca fides pro certa fide adsumitur apud Aulonium ad Paulum, & de Philone villico suo inquit mutatur ad Græcam fidem, apud *Πλάτωνα* in Alinaria; Græca fides dicitur vbi non verbis, nec stipulationibus, sed presenti pecunia res agitur. Dicem, Aquā, Solem, Lunam, noctem, hæc argento non emo. Cætera, quo volumus vt, Græca mercamur fidē: id est numerata pecunia. Quæ forsan desecti possunt in id, vt per ironiam dicta esse censeantur: idque existimemus presentem pecuniam rem agi, quod fides Græca parū constans sit, & improbatissima. Poena autem deiectionis e Saxo Tarpeio iam pridē obsoleuit: siquidem & Modestinus respondit in *l. si diuino §. vlt. ff. de penis*, non posse quem sic damnari, vt de Saxo præcipitur. Titus Liuius lib. 29. scribit, Marcum Liuium, C. Claudij collegam Censorium equum vendere iussisse, quod summæ notæ erat duarum rerum causa, quarum præcipua fuit, quod aduersus eum falsum testimonium dixisset. De poena item falsi testis tradit Strabo lib. 15. apud Indos falsum testem extremis decurtari. Iosephus etiam auctor est lib. 4. Antiquit. c. 6. Molaiæ lege cautum fuisse, vt testis falsus ea pateretur, quæ is contra quem falso testificatur passurus esset, eadem lex constat. c. 19. Deuter. Primus autem omnium Charondas testis falso mulectam indixit: quemadmodum meminit Aristot. lib. 2. Ethico. cap. 10. huius criminis grauitatem ostendit Salomon. Prouerb. cap. 6. testem, inquit, fallacem odit Dominus. Et rursum cap. 25. Homo qui contra proximum suum loquitur falsum testimonium, iaculum est, gladius, & sagitta acuta. Quod si testis verum dixerit, pecuniam tamen ea causa acceperit, vt scilicet testificaretur, falsi adhuc poena tenebitur. *gl. in l. §. 1. & ibi Bart. ff. de falsis. Abb. in c. 1. de crim. fals. idem Abb. & Fel. nu. 30. in c. licet. de probatio. Hippol. in d. l. §. 1. de fals. l. 1. in l. diuus. nu. 27. ff. de re iudic. Dd. in cap. 1. de testi. quorum opinio magis communis est: mihi tamen non omnino placet: video etenim crimen falsi non posse conuenire his, qui verū dixerint: atque ideo testis, qui falsum abique pecunia munere, & corruptione testificatus fuerit, falsi crimine notabitur: non sic testis: qui licet pecuniam, vt testificaretur recepit, nihilominus verum dixerit, nam falsi reus non erit. Sic Philip. Decius in d. cap. 1. de testib. tenet, hunc testem non esse puniendū falsi poena: sed alia extra ordinē arbitrio iudicis: cuius opinio *l. styli 115. probatur*, non inficior grauius esse crimen, si quis simul pecuniam acceperit, & falsum dixerit, quam si pecuniam tantum acceperit, verū autem fuerit testificatus, aut falsum abique pecunia receptione: at tamen vt locus sit crimini falsi, & eius poenis, oportet quod testis falsum dixerit testimonium. Sed & si quis testimoniū dixerit in iudicio, contrarium tamen ei, quod iuratus extra iudicium dixerat, falsi item poena tenebitur secundum Bart. in l. cor. vlti. colum. ff. de fals. Tyndarum in tracta. de testibus. cap. 11. Matth. de Afflic. in constitut. 3. Neapol. lib. 3. tit. de periurijs. num. 14. quorū opinio admodum est dubia: imo mihi falsa videtur. Nam si quis extra iudicium etiam cum iuramento contra veritatem responderit, non punitur ordinaria poena falsi, sicuti notat Alber. 2. parte statu. questio. 147. idē contra Bartol. tradit Hippol. in d. l. eos. num. 11. Bald. in cap. 1. §. si enim. quid sit inuestit. in feudo. colum. 2. atque Alexand. in consil. 74. scribit communem opinionem esse Bartol. contrariam. Felinus etiam à Bartol. discedit in consil. cum in sua. testib. vbi extra iudicium responsio data est abique iuramento: nam si quis iuratus responderit falsum etiam extra iudicium, ipse Felin. Bartol. sententiam defendit, vt poena falsi locum habeat.*

Ego vero fateor, peritum hunc esse: & poena periurij puniendum fore, non poena falsi, quasi ea tantum admittenda sit contra testem in iudicio falsum: quod Alberic. in d. q. 247. significare videtur, tamen si Alexand. Hippol. & alij, qui Bartol. sententiam improbarunt, expressim loquantur, iudicium extra iudicium abique iuramento quis responderit, iudicium eius, quod modo iudicio testificatur, non tenet, in hac specie quoties quis contraria responderit. Nec me premo quidem extra iudicium iuramento pregitto, ac demum in iudicio per folenne testimonium coram iudice, hoc posterius responsum non esse admittendum, nec fidem ei adhibendam propter manifestum periurium, quemadmodum ipse tradidit lib. 2. Varra. Resolut. c. 13. no. 7.

Testis autē, qui falsum dixerit testimoniū, punitur iure Pontificio, si clericus sit, depositione, & destrukione in monasterium, vt ibi poenitentium tanti sceleris agat, secundum Panor. in c. 1. de crim. fal. text. optimus in c. si Episcopus. 50. dist. 1. si clericus ex officio iudicis tunc puniendus sit nulla constituta contra eū accusatione: quia in hoc casu punitur poena extraordinaria iudicis punientis arbitrio. text. & ibi gl. in §. presbyteri. 5. q. 6. Sic & iure ciuili dicens falsum testimonium, si puniatur a iudice ex officio circa accusationē: quia apud eū dixit falsum testimoniū, extra ordinē arbitrio iudicis punitur: non ordinaria poena. *l. nullum. & ibi gl. C. de testib. l. vlt. tit. 16. par. 3. not. Ioan. Fer. in Pract. in Rub. de forma iuram. testi. col. 3. quod si iudicio ordinario accusationis actū sit contra testē falsum, punitur is falsi criminis poena, quæ traditur in l. 1. §. vlt. ff. de falsis. prob. text. in l. eos. ff. eo. tit. l. 13. r. 8. l. 2. For. vt tandē poena falsi in homine libero fit deportatio, & omnium honorū publicatio, seruo autē vltimū supplicij. Sed si quis in causa capitali falsum aduers. reū testimonij dixerit, puniendus erit eadē poena: quia puniretur reus, ipse, si criminis conuictus foret. text. in l. 1. §. 1. & ibi Bart. ff. de scarijs. cuius meminerunt Bal. in c. 1. in pri. de pæccaten. & eius violatori. col. vlt. l. 1. in l. est leg. C. si contra. ius vel vili. pub. & in l. si duo patroni. §. vlt. ff. de iurac. Fel. in c. sicut. de test. Chassan. in consue. Burgun. Rub. 10. col. vlt. text. optimus in c. satis. 33. q. 5. cuius mentionem fecit Aret. in c. super his. de accusatio. n. 24. idem gl. sentit in c. Rex. de bet. 2. q. 5. est & in regnis hac de egregia decisio in l. 83. Tauri. hodie. l. 4. tit. 17. lib. 3. Recop. Icius & nos obiter meminimus lib. Variarum Resolutio. 2. c. 9. probat hoc ipsum text. Deuero. c. 19.*

Pœna vero statuta aduersus falsos testes non admittitur, nec admittēde sunt vbi testis falsum dixerit in his, quæ accessoria sunt, nec ad substantiam actus pertinent: tunc etenim poena extraordinaria punienda est falsitas ista, quemadmodum not. Spec. tit. de test. §. 1. versic. item quod aliquid de sum. nu. 87. & ibi Ioan. And. Ang. in l. Lucius. ff. de hu. qui not. infamia. Hippol. in sing. 76. Innoc. aucto alios in c. fraternitatis. de heret. cui sententię suffragatur quod falsitas minime punitur, si contingat in his, quæ siue vera siue falsa sint, nemini nocere possunt. *gl. in l. damus. C. de falsis. quam Docto. inibi sequuntur, & Socin. cons. 104. lib. 1. Hippol. in l. 1. §. prater ea. ff. de scarijs. sum. 14. idem & Soc. in consil. 185. lib. 2. qui hanc opinionem testificatus communem esse. Est & ad hoc ipsum gl. Abb. Imol. & Dd. in c. quanto. de iur. iur. in verbo. nomine. par. 11. notat Anton. Rubr. consil. 16. Item punitur poena falsi is, qui testem ad dicendum falsum testimonium induxit, aut testē munere & dono corrupit, vt aduersus veritatem testificaretur. l. 1. ff. de fals. Regia lex. 1. tit. 7. part. 7. vbi expressim hoc probatur. Nec tamen ex hoc causam amittit: siquidem is tantum ius litis & causæ perdit, qui falsum committit circa causæ, acta causæ: non qui circa testes ipsos, aliaue instrumenta, quæ ad causæ acta non attinent. text. in l. in fraudem. §. quoties. ff. de iur. iur. quem ita Bartol. ibi intellexit quem sequitur Benedic. à Plumbino. in leg. qui agniti. ff. de excep. rei iudic. colum. 15. tradit Hippo. in Rubr. Cod. de probationib. numer. 186. cum sequentib. & est hæc opinio communis secundum Alexand. & Iaf. in l. diuus. col. 4. ff. de iudic. & Dec. in c. cum venerabilis. de excep. nu. 30. qui tamen conatur aduersus Bart. distinctionem disputare.*

Lege Regia testis falsum dicens testimoniū, punitur poena quadā satis extranea. Nam ei extrahuntur dentes, non quidē omnes, sed quinta eorum pars, etiam si hoc testimonij dixerit in causis ciuilibus. l. 3. tit. de Falsis. l. 4. For. quæ legē ipse video in praxi admittam esse, siue iudex ad punitionem istam procedat ex officio, siue ad accusationem alicuius. Quida opinatur lege veteri huius regni, testis falso omnes dentes extrahendos fuisse: atque ita legem obtinuisse in hæc verba. *Quyen le los dientes*. Idque iustissimum fuit: & tan-

Et adde adis literis paululū corrupta dictione scriptū fu-
 ille. *Quae de deo dicitur.* Qua de re nihil certū affirmare audeo.
 His vero quae de puniendis periuris diximus, illud est adi-
 cendum, quod periurus ratione iuramenti de calumnia non
 tenetur puniendus, nec aduersus eum procedi potest per viam
 inquisitionis, nec per modū accusationis: quia satis Deum
 inquitiois habet, quā in specie intelligenda est l. 2. de reb. cred.
secundum gloss. in prin. Instit. de pana temere litigant. in verb. religione.
 quod exprellim adnotarunt Bald. in consil. 299. lib. 5. Freder.
 consil. 23. Rebuffus in tract. de pacificis possess. nu. 219. quorū ratio ea
 potissima est, quod sit fragilis humana cōditio, etiā in factis
 proptus atq; ideo licet quis iuramentū in iudicio prestiterit
 de calumnia, & victus fuerit, non ex hoc arguitur, eum per-
 iurium fuisse. Imo si locus foret accusationi, aut inquisitio-
 nis, tunc puniendus periuri ex iuramento de calumnia cōmuni,
 profecto mille quotidie proponerētur accusationes aduer-
 sus periuros, totidem inquisitiones à iudicibus ex officio
 instituerentur: quae quidem res satis esset in Republica per-
 niciofa, quippe quae daret anam multis calumniis & delati-
 onibus. Non inficior periuriū à iuramento calumniae proce-
 dens puniendū fore, quoties per ipsius iurantis confessionē
 aut per evidentem probationē constaret iurantem vel in iu-
 ratione ipsa, vel aduersus eam calumnia vsum fuisse. *de
 iur. in 6. §. Sed & olim periuriū à litigante cōmissum am-
 putatione linguae puniri solere tradit Harmenopolus lib. 1.
 tit. 7. Iustinianus item huius poenae meminit in legibus con-
 tra periurium testis tit. 13. l. pen. & Lucian. in Toxari.]*
 Tertio de blasphemia agendū erit, nam eas ad periuria,
 & temeraria iuramenta quidam existimant pertinere: cum
 illorumq; potius sint execrationes quadam. Est autē blas-
 phemus qui negat aliquid de Deo, quod ei conueniat: aut
 tribuit Deo aliquid, quod ei nequaquam conuenit, quem ad-
 modum S. Thom. explicat. 2. 2. q. 13. art. 1. & ibi Caiet. Syluest.
 in verb. blasphem. a. q. 1. Nam blasphemia nomen significare vi-
 detur quandam derogationem alicuius excellentis bonitatis,
 maxime diuinæ. Atque ideo blasphemus est, qui diuinæ
 maiestati derogat, eius potestati aut bonitati detrahens. Et
 hæc quidem proprie: improprie etenim quodlibet conuictū
 in Deum prolatum, & itidem contumelia maledictioe in
 ipsum Deum, aut virginem matrem, aut sanctos, blasphemie
 nomen habet. Probatu equidē hæc ad blasphemie crimen
 pertinere in l. 2. de maledict. notant Anania ibi, Barto. in l. item
 quod Laborem. §. aut prator. ff. de iniuriis. idem in consil. 274. quidam
 Bellius Soc. consil. 102. lib. 1. Matth. Afflic. in consil. Neapoli. de blas-
 phemia. colu. 3. Thom. Grammat. decis. 50. Barth. Soci. consil. 119. lib.
 4. quorum opinio communis & eam rationem habet, quod ma-
 ledictio, aut imprecatio Deo minime conueniat, quippe cui
 nullum possit malum contingere aut nocere. Idem de con-
 uictu respondendū erit: cum id tendat in derogationem di-
 uinæ maiestatis, & excellentiæ. Præsertim hoc constat ex
 blasphemie definitione, quam tradit Hugo de sancto Victo-
 re, *lib. de fructu carnis, & spiritus. c. 6.* ita scribens: Blasphemia est
 eum quadam probrosa irreligiositate, & diminutione hon-
 oris diuini vituperium, aut conuictū. Diximus autem prio-
 rem definitionem ex Sancto Thom. ad blasphemias proprie
 pertinere: quæ vel negant aliquid de Deo, quod ei maxime
 conueniat, vel tribuunt Deo, quod ab eius excellentia est
 omnino alienum: & item distinguimus proprias blasphemias
 ab impropriis: quæ est maximis poenis sint puniendæ ad-
 modumque blasphemie nomen habere debeant: non tamē
 vere blasphemie sunt: quia directè non tendunt ad deroga-
 tionem diuinæ potestatis, & eius excellentiæ: vt quidam
 existimant, tamen ego censeam, eas blasphemias in Chri-
 stiana republica eodem iure, eisdemq; constitutionibus cū
 aliis adrequandas fore. Nam eas vere blasphemias esse opi-
 nor, quidquid alij dixerint, etiā iuxta Thomæ definitionē:
 siquidē nec maledictio nec conuictio Deo possunt aliqua
 ex parte conuenire. Ex his oportet aliquot speciales exami-
 nare vulgi in iram excandescentis sermones, qui multis no-
 minibus sunt execrandi: sed tamen refert censere, an sint
 vere blasphemie, vt locus sit Regiis pragmaticis constitu-
 tionibus, aliisque poenis iure communi aduersus blasphe-
 mos in Deum statutus: quod satis vtile apparet.
 Primo quidem deducitur, an blasphemus sit qui dixerit:
 hoc fiet à despecto deo: [in despectum Dei:] sicut Doctores
 Itali referunt? & Bal. in consil. 476. lib. 3. incip. *ille qui dicit.*
 in ea est sententia, vt opinetur hæc verba ad blasphemiam
 non pertinere: quia potius sunt iniuriōsa verba, cūmque

sentum habere videntur: quod sicut multa mala fiunt Deo
 nolente speciali concursu, & quæ diuinæ maiestati displicent:
 ita & hoc malum fiet, etiā si Deo displiceat, quibus
 verbis non derogatur immensa Dei potestati, atque ita se-
 quitur Bald. Alexand. in additionib. ad Bart. in dict. l. apud Laborem.
 §. aut prator. & Felin. in proemio Decretal. col. 4. idem notauerat
 Angel. in l. his verbis. §. 1. ff. de hered. institut. contrarium tamen
 pleritque visum est iure verius esse. Nam isthæc verba nullo
 pacto possunt à culpa blasphemie excusari: siquidē mani-
 feste tendunt in derogationem potestatis diuinæ: quasi
 blasphemus velit, id agendum esse, etiā si Deus omnipotens
 noluerit, quo quidem sensu omnipotentis Dei maiestas
 læditur. Et præterea etiā si hic sensus abesset, non potest
 aliter his verbis aptari interpretatio, quā in contemptū
 diuinæ maiestatis, eiusque potestatis pronuntiata cen-
 seatur: quo fit, vt Baldi sententiam falsam esse existimaue-
 rint Imol. in d. d. l. his verbis. §. 1. ff. de hered. institut. Socin. in dict. consil.
 102. lib. 1. Boerius decis. 301. Thom. Grammaticus in decis. 50.
 quo in loco testatur ita in Regio Neapolitano Pretorio
 pronuntiatum fuisse. Quibus accedit Pragmatica huius regi-
 ni constitutio, quæ prima est: & inter alia quæ ad blasphemiam
 pertinent, hæc verba connumerat, *à despecto deo.*
 Secundo, vt ad alia verba accedamus, quæ in eadem con-
 stitutione continentur, hoc potissimum considerare, an illa
 verba, *abnego Deum, non credo in Deum:* sint blasphemæ? & de-
 procul si ad falsam affirmationē, aut negationē referantur,
 Apostolica crimen inducunt. Nam qui ait, se non credere in
 Deum, nisi id quod falsum, verum sit, iam Deum diffidetur.
 Imo & si hæc execratio ad verum referatur, minime cōgrua
 iuratio est. quoniam Deus sub hac forma non allegatur in
 testem, sed potius eius nomen blasphematur. scelestissimū
 enim crimen est, Deum, cuius nutu conditi sumus, cuius
 providentia gubernamur, abnegare: & quod prodigiosum
 est, Deum ipsum renegare. aduersantur sane hæc verba con-
 fessione: fidei atque ideo etiā si ad veritatis confirmationē
 his vteretur verbis, blasphemus est iudicandus, quippe qui
 Deum in testem non adducat illius veræ negationis, aut as-
 sertionis: sed potius diuinæ maiestati tribuat, quod aliquo
 casu ea temere negari possit.
 Tertio, in eadem Regia constitutione subsequitur aliud
 verbum, nempe, *mal grado sya Dios:* [inuito Deo] quod mani-
 festum habet blasphemie culpam: tribuit enim blasphemus
 hic Deo id, quod est omnino ab eo alienum: quia Deo nihil
 mali potest contingere.
 Quarto eadem constitutio subdit idem de hac imprecatione:
Noha poder en Dios. [Non habet potestatem in Deo.] Quæ
 potestati Dei omnipotentis aduersatur: ideoque blasphemiam
 censetur, poenisque eius puniatur.
 Quinto, idem inibi dicitur de hac ratione, *Pese à Dios, Deum
 radeat: displicet Deo:* non enim conuenit displicentia Deo,
 nisi de his, quæ ab hominibus prauæ, & aduersus eius præcepta
 committuntur: qua ratione detrahit excellentiæ diuinæ
 qui hos humanos affectus illi tribuit. Et præterea hoc ver-
 bum hominis est ægritudine sui animi respuentis in Deū,
 quasi Deus nostris afficiatur perturbationibus: & odium
 quis Deo aduersus homines tribuat, quos diligere maxi-
 me præcepit. Hæc sane quinque imprecationes in d. consti-
 tutione Regia maxime improbantur, & puniuntur, vt
 blasphemie.
 Sexto, hinc deducitur, quid dicendum sit de ea oratione,
 quæ irascenti animo in hunc modum pronuntiatur, *per Dei
 vitam:* Hispanice, *por vida de Dios.* Nam apud Toletum Carolus
 Casar anno 15. statuit hanc orationem eandem habere poenam
 quæ per pragmaticam constitutionem fuerat contra
 blasphemos statuta. Et profecto hæc oratio non habet
 eum sensum, quem illa, *viuit Deus:* quia cum dicimus *per Dei
 vitam,* non inuocamus simpliciter Deum in testem: sed est
 execratorium verbum quemadmodum & illud *per vitam patris.*
 Etenim salutem patris quis in poenam adstringit, & vlti-
 tionem, si aliter res est, quam is affirmat. Vnde blasphemia
 est maxima per Dei vitam iurare, aut execrari. Quia ipsam
 Dei vitam designat, qui ita execratur vltioni, ac si Deus de
 seipso supplicium sumere possit. Deinde ex his verbis sig-
 nificatur, vitam Dei posse finiri, & eum mortale esse, quod
 admodum blasphemum est.
 Septimo patet, cur ad blasphemiam referenda sint verba illa:
deuono Deo, deuoto à Dios, quorū eadem Toletana constitutio,
 & Regia responsio meminit ea exsequas præcedentibus.
 Nam

non pertinere: quia potius sunt iniuriōsa verba, cūmque

Nam

Nam hæc verba fere eundem sensum habent, quem illa de seipso non credo, in Deum abnegam Deum. Forlan ista verba, de modo à

13 Augustinus *l. 1. q. 1. super Numeros, c. 40. De uerbo* maledicere interpretatur ex vulgi vtu, & interpretatione. vt *Anathemize* apud Marcum *cap. 14. Petrus cepit anathemizare, & iurare: quia non noui hominem. iurauit n. Petrus pro execrationem maledictione sibi imprecatus, si nouisset hominem. Quod iuramentum grauissimum est, vt testis est Augustinus super *Psalm. 7. illa autem oratio, vobis Deo, non tã ad iuramentum, quam ad expressum votum pertinet, quamobrẽ cum hæc verba ad futurum aliquid referuntur, quod pollicemur, voti formam, & speciem habent, ideoq; tunc ad votum materia attinet: & inspicendum est, quid fuerit promissum. At si nihil promittatur futuri, sed velut iuratoria verba proferantur assertionis, aut negationis ineptissima loquutio est: cum Deus in testem minime allegetur.**

Octauo, eadem Regia responsio sub eisdem pœnis prohibet iuramenta per membra Christi. Quia hic potius blasphemiam contrahitur, quam iuramentum, quemadmodum etenim cum quis per Dei vitam iurat, execrationis forma vitur in eum sensum, vt Dei vita in discrimine constituitur, si quod affirmatur verum non sit: ita & quando quis vitur his verbis, *per caput Christi, & similibus*: Capiti Dei malum imprecatur, si falsitas assertioni subicitur; hæc formula execrandi vel ad blasphemiam attinet, vel ineptissima est plurimum maiestati diuinæ derogans. de hac vero iuratione paulo ante diximus, cum tractauimus eam questionem: an liceat iurare per membra Dei.

14 Nono, hinc patet qua ratione huius regni pragmatica constitutio, quæ prima est, easdem pœnas infligit his, qui de Virgine intemerata, Deiparaque Maria eadem verba dixerint quæ de Deo ipso dicta blasphemiam inducunt. Nam, vt scribit S. Thom. *in 2. 2. q. 13. art. 1. Sicut Deus in sanctis suis laudatur, in quantum laudantur opera, quæ Deus in sanctis efficit, ita vt blasphemiam, quæ confertur in sanctos, in Deum consequenter tendit, præsertim si in beatissimam virginem Mariam. Vnde maxima ratione præfata constitutio stabilita est ad coerendas improbitum hominum linguas. Nam & *l. 3. tit. 28. par. 7. duplo maiorẽ pœnam statuit in blasphemantes sacratissimam Virginem, quam ceteros sanctos.**

Decimo, eodem iure constat iuramentum istam, per intemeratam Deiparæ virginitatem, esse omnino improbam. Nec enim Deus hic in testem adducitur alicuius veritatis: sed execratio est lingue temere in iram exandescens. Vnde Carolus Cæsar Hispaniarum Rex apud Madricum anno 1528. 168. sanxit, hanc temeritatem puniendam esse pœnis statutis aduersus blasphemos *in d. pragm. t. & in constitutione Toletana anno 25.*

Vndecimo, eadẽ Madricia lege improbantur iuraciones istæ, & blasphemiam eiusdemq; pœnis veteris pragmatice, ac Toletanæ legis puniuntur: videlicet, *Abnegam fidem aut christum, quod recipi: Renego de la feo de la christina, que recibi.* quæ quidem verba ad manifestam blasphemiam pertinent, & ad infidelitatem. Item illa eadem lege ad hunc & eundem modum puniuntur. Sicuti Deus est veritas: vt Deus est filius virginis Mariæ: hæc siquidẽ æquiparationes nostrarum veritatum cum diuinis, blasphemiam nomen habere videntur. Quamobrem dum falsitas sub his rationibus affirmatur, scdissimum est perurium cum blasphemiam coniunctum, quo si affirmatio veri veritate polleat, adhuc non fugiunt, qui hisce verbis vtuntur, blasphemiam crimen, & culpam, quemadmodum hæc eleganter explicat Dominicus à Soto *in Relatione de iuramento. c. 6. scribens in hunc sane modum: Nam quamuis veritas, vt aiunt philosophi, eo quod adæquatio rei intellectum in indiuisibili consistit, non recipiat magis, nec minus: tamen quia veritates aternæ, & diuinæ ipsissimæ sunt, inaccessæque veritates, ac subinde principium, & finis creaturarum omnium, nulla nostrarum veritatum cum illis est comparanda. Imo est quædam hæc non infima blasphemiam species, quæ vel à nostra superbia procedit, vel nostra inflammatur iracundia: dum tantam nobis fidem præstari affectamus, qui & decipi solemus, & decipere, quanta inuertibili debetur veritati diuinæ.*

15 Duodecimo, vere ex his colligitur, verum esse quod Soc. respondit *in conf. 119. l. 4. dicens blasphemiam esse, si quis in Christianã fidẽ aliquid iniuriose obiecerit, quod eius auctoritati, & certitudini deroget: quasi vere i. Deum ipsum*

fidei auctorem, & patronum dictum esse videatur. Cum fides

Catholica ab auctore ipso certitudinem infallibilem habeat. Blasphemi autem olim veteri lege pœna mortis puniebantur. *Leuit. 24. Qui blasphemauerit nomen Domini, mortem moriatur: lapidibus opprimet eum omnis multitudo, quæ ille cuius, siue peregrinus fuerit. Sic & propter blasphemiam Sennacherib, angelus Domini vna nocte totum exercitum percussit: ipseque à filiis postea interfectus est. 4. Reg. cap. 19. varias autẽ punitiones diuinæ vindictæ blasphemiam illatas commemorat Chaslanæus *in conf. 1. m. 68. & seq. & Boerius dicit 301. tamen quandoque possit crimen hoc veniale, nempe cum quis non aduertens verba, quæ pronunciat, esse blasphemiam, ex aliqua passione in ea prorupit, eorum significationem minime considerans. Nam hoc casu peccatum veniale tantum committitur. Quod si quis aduertat verba, quæ effutit, blasphemiam esse, minime excusatur à peccato mortali ex iracundiã: impetu: sic nec ille, qui eadem affectus passione aliquẽ occideret, secundum Thom. 2. q. 13. art. 2. ad fin. Habet autem blasphemiam grauitatem infidelitatis: vt scribit idem Thom. *d. q. 13. art. 3. opponitur etenim confessio fidei, & tamen, quemadmodum inibi explicat Caiet. de ratione blasphemiam, non est sentire in intellectu, aut dicere ex eodem intellectu errore aliquid falsum de Deo. Qui enim blasphematur, licet non sentiat, nec intellectu perciperit, falsum esse, quod dicit, dicendo tamen induit personam sentientis sic esse, vt ore pronunciat. & deinde quia sentire falsum de Deo, & dicere de Deo falsum, contingunt super materia indebita, & habent obiectum ipsam fidem: utrunq; sentire, & dicere ad grauitatem infidelitatis pertinet: tamen dicere falsum de Deo nõ sit vera infidelitas, sicut est sentire de Deo falsum: habet tamẽ grauitate ex materia: hæc grauitas pertinet ad infidelitatem propter obiectum fidei: & præterea eo quod eadẽ ratione actus hic sit per se malus, atq; opponatur perfectæ confessioni fidei. Proprie autẽ, & vere sit blasphemiam infidelitas, necessario exigit intellectus errorẽ, nempe, quod quis sentiat falsum de Deo: cui possit blasphemiam contingere falsa fide absque falsa opinione de Deo, exercendo solam detestatiõem voluntatis. Nam sicut in fide duo contingunt, scilicet assentire articulis fidei: & dicere exteriori liquatione, vel interiori ea, quæ sunt fidei: quorum primum pertinet ad ipsam fidem: secundum ad confessionem fidei, iuxta illud; *Cred. d. propter quod loquuntur sum: ita in infidelitate inueniuntur duo: primum quidem dissensus ab his, quæ sunt fidei: secundum dicere intus, vel exterius contraria his, quæ sunt fidei. Prius horum spectat proprie ad infidelitatis vitium, & illius species est, atque in errore intellectus consistit. Posterius autem ad blasphemiam vitium attinet: quod blasphemiam proprie contingit dicendo intus, vel exterius aliquid contra Deum. Deinde quia in materia moralium de actibus est sermo, intelligitur de voluntariis: idcirco blasphemiam consistit in dicendo voluntate, & sponte contra Deum. Quemadmodum Caietan. explicat *in d. q. 13. art. 1. qui ad maiorem huius quæstionis elucidationem scribit, posse blasphemiam cum fide, & sine fide contingere: atque utroque modo non tantum actu, & verbo exteriori, sed etiam interiori. Potest siquidẽ quis credens Deum omnipotentem esse, velle dicere secum, vt iniuriam Deo faciat, quod Deus non potest aliquid, & in hoc mendario delectari. Quia potest oppositum eius, quod scit & credit, concipere, quamuis non possit tali opposito assentire: Omnis autem blasphemiam, quia est voluntaria, procedit à voluntate mala: non tamen omnis blasphemiam contingit cum voluntate affecta ad derogandũ diuinæ excellentiæ, & maiestati. Sicut & credere in Deum est voluntarium, non tamen semper procedit à voluntate affecta charitate Dei. Vnde malitia ista, & effectus derogandi per blasphemiam diuinæ excellentiæ se habet ad blasphemiam, sicut charitas ad fidem. Hinc sane fit, vt blasphemiam possit contingere exterius, & interius secundum solam voluntatem simplicem absque affectu derogandi maiestati, & excellentiæ diuinæ. Hanc appellat Diuus Thomas blasphemiam secundum solam opinionem intellectus. Aliter etiã blasphemiam datur cum affectu detestandi Deum, & intendendi ei iniuriam, ac derogandi maiestati diuinæ, & eius excellentiæ: & sic cum affectu detestatiõis: & hæc à præcedenti distinguitur ex ipsa malitia, Vtraque autẽ blasphemiam si exterius non erumpat, cordis tantum est: si vero actum exteriorẽ habet exterior blasphemiam censetur: quod ipse Thom. explicat *in d. art. 1. blasphemiam vere non credentis in Christum,******

Christum, id est, Saraceni, Turca, alteriusve infidelis, est
solum blasphemia secundum se, quia quando blasphemus
credit contra Deum se dicere, solum est blasphemia ex parte
Dei blasphemi. Blasphemia sane illius qui credit in Chri-
stum est blasphemia secundum se & secundum blasphemam
rem: ac per hoc perfectior est blasphemia sine infidelitate,
quam cum ipsa infidelitate coniuncta. Nam ut inquit Petr.
2. 2. melius erat eis veritatem non agnosceret, quam post
agnitam retroire. atq; ita Caieta. adnotavit in d. 9. 13. ut. 1. 3.
Iure Pontificio blasphemia puniatur publica poenitentia:
& si fuerit blasphemus laicus, iniungitur iudici seculari, ut
cum puniatur poena pecuniaria. text. in cap. 2. de maledi. Synodus
autem Lateranensis sub Iulio secundo cœpta, & deinde sub
Leone decimo continuata, sessione 9. aduersus blasphemos
crimen hoc maxime detestata poenis grauissimis insequi-
tur, his quae sequuntur verbis.

Abolendam vero execrabilem blasphemiam, quae in
maximū diuini nominis, & sanctorum contemptū su-
pra modum inualuit, statumus, & ordinamus, ut quicumq;
Deo pala seu publice maledixerit, contumeliosusq; & ob-
secris verbis Dominum nostrum Iesum Christum & glo-
riam virginem Mariam eius, genetricē expressē blasphe-
maverit, si munus publicum iurisdictionē ue gesserit, perdat
emolumenta trium mensiu pro prima, & secunda vice
dicti officii: si tertio deliquerit, illo eo ipso priuatus existat.

Si clericus vel sacerdos fuerit, eo ipso quod de delicto
huiusmodi fuerit conuictus, etiam beneficiorum, quae tuncq;
habuerit fructibus applicandis ut infra, vnus anni mulctetur.
Et hoc sit pro prima vice, qua blasphemus ita deliquit.
Pro secunda vero si ita deliquerit, & conuictus fuerit, si
vnicum habuerit beneficium, eo priuetur. Si autem plura,
quod Ordinarius maluerit, id amittere cogatur. Quod si
tertio eius sceleris arguatur, & conuincatur dignitatibus,
beneficiis omnibus quacumq; habuerit, eo priuatus existat,
ad eaq; ulterius retinenda inhabilis reddatur: eaque libere
impetrari, & conferri possint. Laicis vero blasphemus, si
nobilis fuerit, poena viginti quinq; ducatorū mulctetur, &
pro secunda vice quinquaginta fabricae Basilicae Principis
Apostolorum de vrbe applicandorum, & aliis, ut infra de-
ducitur: pro tertia vero nobilitatem perdat. Si vero ignobi-
lis ac plebeius fuerit, in carcerem detrahatur. Quod si ultra
duas vices publice blasphemus deprehensus fuerit, mitra
infami per integrum diem ante fores ecclesiae principalis
mutatus stare cogatur. Si vero pluries in hoc ipsū peccatū
lapsus fuerit ad perpetuos carceres, vel ad trimeses damnetur
ad iudicis deputati arbitrium. In foro autē conscientiae
nemo blasphemus reus absq; grauissima poenitentia seueri
coëssoris arbitrio iniuncta possit absolui. Qui vero sanctos
reliquos blasphemauerit arbitrio iudicis rationē persona-
rum habituri mitius aliquanto puniri volumus.

Statuimus etiā, ut seculares iudices, qui contra tales blas-
phemie cōuictos non animaduertent, eosq; iustis poenis mi-
nime affecerint quantum in eis fuerit, quasi eidē sceleris ob-
noxii esse quoq; poenis subijcti. Qui vero in illis inqui-
rendis puniendiq; diligētes, & seueri fuerint, pro qualibet
vice decē annorū in diligentia consequantur, & tertia par-
tem mulctē pecuniariae habeant. Quicumque vero blasphe-
mantē audierint, eū verbis acriter obiurgare teneantur, si ci-
tra periculū suum, id fieri posse cōtinget. eundemq; deferre,
vel notificare apud iudicem ecclesiasticū seu secularē in-
tra triduum debeant. Quod si plures dictum blasphemantē
suaui audierint, singuli accusare teneantur, nisi forte om-
nes conuenerint, ut vnus pro eundē tali fungatur officio.

Quos omnes in virtute sanctae obedientiae hortamur, &
monemus in Domino, ut pro diuini nominis honore, ac re-
uerentia in suis domib. ac ceteris praemissa omnia seruari,
& exactissime exequi mandent, ac faciant, vberimā ab ipso
Domino Deo tam boni operis ac pii mercedē habituri. Si-
milem q; annorum decē indulgentiam ab Apostolica sede
consequantur cum tertia parte mulctae, qua dictus blasphe-
mus plectatur, quoties tale scelus puniendum curauerint:
quam quidē indulgentiam, & reliquam tertiae mulctae par-
tem accusatori blasphemae nomē deferenti similiter conce-
di, & assignari volumus: aliis poenis contra huiusmodi blas-
phemos per sacros conones expressis nihilominus in suo
robore manentibus. Haftenus Synodus ipsa Lateranensis.

Sed quia poenam dicitur de maledi. laici tantum non cleri-
ci subire debent, secundū Ioannem Andream, & Abb. ibi.

& Hostiensis in summa, de maledicis §. blasphemantes, versu. grauior etiā.
sciendū est, quod Clerici blasphemae deponendi sunt ab or-
dine ecclesiastico, & clericali, textus optimus in casu quo per
capitulum. 22. q. 1. quae quidē poena vel obtinere, vel obtinere de-
bet data incorrigibilitate, vel consuetudine blasphemandi
quoadmodū notat Hostiensis in d. versu. grauior. & Alex. in consil.
72. lib. 1. col. 4. aut sane cum ita grauis fuerit blasphemia, quod
maximam inducat diuinae maiestatis iniuriam: sicuti Panor-
mitanus in d. c. 2. existimat, quem sequitur Ioannes Bernard.
in practica criminali, cap. 103. cum alioqui poena dicti canonis sit
iam olim antiquata per desuetudinem: sicuti idem Hostien-
sis testatur in d. §. blasphemantes.

Iure autem civili blasphemae olim poena mortis punie-
bantur. text. in authent. ut non luxuri. contra natur. §. praeterea. cuius
quidem constitutionis poena tunc locū habet, cum quis ex
consuetudine, & in corrigibilitate Deum blasphemauerit:
quod adnotauerunt Petrus, Cynus, Bal. & Salycet in libr. 2. de
reb. creditis. Alex. in consil. 233. lib. 6. col. 1. Anani. in d. cap. 2. de maledic.
col. 8. Nicol. Boerius in deci. 301. nu. 11. Ial. in l. si duo patroni. §. vlt. &
in l. 3. §. iurati. ff. de iur. iuram. & tamē adhuc ea poena in desue-
tudinē abiit: sicuti asseuerat Luc. de Peri. in l. omnes indices. C.
de delatoribus. lib. 1. col. 3.

Iure ¶ Regio varie blasphemus puniatur, praesertim iure 22
Partitarum, quod 7. Partit. tit. 28. continetur. Quo in loco Al-
fonso Rex diligentissime poenas aduersus blasphemos dis-
stinxit. & statuit. Praesertim quod plebeius pro prima blas-
phemia verberetur, pro secunda notetur in labus ferro cā-
denti signo crucis: pro tertia, lingua mutilis fiat, eiq; ab-
scindatur. ita sane l. 4. statutum est quibus addē l. 1. 7. tit. 14. lib.
10. Recopil. Sic & apud Gallos praeter alias poenas blasphemus
pro sexta blasphemia labium superius, pro septima inferius
abscinditur, ita quidē ut dentes appareant: pro octaua vero
blasphemia lingua amputatur: sicuti statutū fuit per Carolū
octauum, & Ludouicum duodecimum, teste Nicolao Boe-
rio de decif. 30. l. n. 15. qui hanc labiorū & linguae abscissionē
ad Ludouicū duodecimum refert: cum tamen & Carolus
octauus sanxerit aduersus blasphemum, quod is pro secunda
blasphemia puniatur poena abscissionis superioris labii:
pro tertia inferioris: pro quarto lingua: alius itē poenis per
eum statutis: sicuti refertur in stylo Parlamenti sub con-
stitutionibus Regis, tit. de maledicis, & blasphemis. alias vero poenas
aduersus blasphemos statutas iuxta varias prouinciarū leges,
refert ipse Nicolaus Boerius in d. decif. 301. vbi etiam tra-
ctat de his, qui non lingua, sed manibus offendunt diuinam
maiestatem, eius imagines, aut verginis, Mariae, aut Sancto-
rum laedentes, qua de re Regia lex §. tit. 28. part. 7. itidem agit.
blasphemus etiam iure Neapolitani regni abscissione lin-
guae puniatur iuxta constitutionem de blasphemantibus. ta-
meti ea poena per vsum commutata sit in lingua perforationem,
qua clauo publice fiat: secundū Thomā Gramaticū
de decif. 50. iure deinde huius regni postmodū constitutū
est, quod blasphemus in curia Principis, aut intra quinque
leucas puniatur poena verberū, & amputationis linguae: extra
curiam autem puniatur poena amputationis linguae, & am-
issionis dimidiae partis bonorū, l. 2. tit. 8. ordinar. Attamē nouis
constitutionibus praxis aliam recepit huius criminis puni-
tionē: siquidē blasphemus pro prima blasphemia puniatur
carcere vnus mensis: pro secunda exilio sex mensiu à loco
habitationis, & mille quadrantū poena in tres distribuenda
partes: quarū vna accusatori, alia iudici, tertia pauperib. cō-
petit: Pro tertia vero blasphemia clauo lingua perforabitur,
nisi blasphemus sit ex his, qui Scutiferi apud nos appellantur,
vel maioris conditionis homo: qua is pro tertia blasphe-
mia puniatur exilio vnus anni, & mulctā duorū milliu qua-
drantū: quod in Pragmatica prima constitutū est, & deinde
per Carolū Caesare Toleti anno 1525. Praedicta tamen linguae
fixio, aut perforatio, itaq; clauo fit, aliquot in locis in deue-
tudinē abiit, ac mutata est in eā poena, qua ligno premitur
lingua. Hispani lignū hoc *Mordax* appellamus. Seneca vero
id lignū linguarū Latine dixit lib. 3. de beneficiis, c. 36. damno,
inquit, castigabo promittentis temeritatem. Ecce, ut doleat
tibi, ut postea consideratius loquaris, quod dicere solemus,
linguarū dabo. Ita enim eum locū legit noster Pincianus,
vir Latine Graecq; peritissimus, & praeter haec in emendan-
dis veteribus Latinae linguae auctoribus felicissimo practi-
cus iudicio. is inquam in suis ad Senecam adnotationibus
linguarum interpretatur lignum, quo blasphemantium
premitur lingua. Nam & veteres Senecae codices linguarū
ea: 11

ea in parte agnoscunt: tametsi varie locus a viris doctissimis legatur. [His adde amputatione lingue punitu iuste iuste quidem hoc crimen, vt per ea membra quis puniatur per quae deliquit. l. 3. c. de seru. fugit. vbi Accus. adnotauit.]

His equidem premillis poenis aduersus blasphemos statuta 24 tis non est pratermittendum, et blasphemum a testimonio repellendum esse in his causis, quae testes exigunt omni exceptione maiores: quemadmodum placet Alexand. in cons. 153. lib. 5. col. 4. Deci. cons. 163. num. 10. Thom. Grammatic. v. 10. 22. num. 5. & 6. modo blasphemus fuerit semel saltem etiam poena pecuniaria pro hoc crimine damnatus: quod not. Nicolaus Boerius in dist. decis. 301. num. 13. post gl. Superantij in constitutionibus Neapolitan. tit. de blasphematoribus. quibus refragatur quod blasphemus iure civili infamis non sit, auctore Baldo in cons. 152. lib. 1. col. 1. quem sequitur Aymon Sauillan. cons. 6. col. 2. textus optimus in l. famosi. ff. ad leg. Iuliam maiest. Lubricum, inquit Iurifconsultus: lingue non debet facile trahi in poenam. Sed nihilominus hac in questione, etiam si verum sit, blasphemum infamem non esse infamia quidem iuris: attamen ipse censo post vnicuius huius criminis condemnationem non esse hunc idoneum testem in his causis, quae requirunt testes omni exceptione maiores. quod probatur ex c. licet causam. de probation. vbi in causa ardua non admittitur testis, cuius fides aliqua ex parte diluitur. Nec negare possumus blasphemum post condemnationem esse infamem: saltem infamia facti. Atque ideo non est omnino testis idoneus. de quo ipse tractauit in Epitoma ad 4. libr. Decret. §. vltim. num. 7. & 8.

Quid de consuetudine blasphemandi: an ea excuset a 25 poena exteriori? & quibusdam forsitan videbitur, consuetudinem provinciae excusare blasphemos a poena exteriori & temporali, iuxta gloss. in c. cum venerab. bis. de consuetud. quae probat, prauam consuetudinem excusare a poena exteriori, licet ea non excuset a peccato, & culpa. similis gloss. in cap. denique. 4. distinctione. quas commendat Roma. in singul. 19. & Cremenf. in singul. 149. est etiam gloss. in c. sane de tempor. ordinat. tradit multa hac de re Rochus Curtius in c. vltim. de consuetud. fol. paruo. 14. notat Cardina. in cons. 132. colum. 2. Roman. consil. 467. multa tamen, quae ad huius conclusionis comprobationem citantur, pertinent ad consuetudinem, quae dubium actum interpretatur, eum inquam licitum esse dicentis. Si quid etenim fiat, quod in dubio est, an sit illicitum iure consuetudinis, vel licitum est, vel impunibile: quod Barto. sentit in l. si quis sit fugiuus. §. apud Labeonem. ff. de adit. edict. cuius nos alibi mentionem fecimus, eius opinionem examinantes. hoc ipsum Bartol. in l. singularia. ff. si certum petatur. significare videtur. quo in loco Ias. & alij idem explicant. quod si aliquid vere illicitum sit, ac legi diuinae, vel naturali contrarium, profecto 26 consuetudo vtcumq. et sit longi temporis, minime excusatur: a poena temporali, & exteriori saltem a tota: licet excuset ab aliqua parte poenae: quemadmodum adnotarunt Praposit. in d. c. den. que. Ias. in d. singularia. Hippol. in l. limitatio. 19. ff. de fidei iur. Deci. in c. nam concupiscentiam. 2. lectu. de constit. fenerat Innoc. in c. sane de offic. ordin. tametsi contingat quibusdam rationibus minime puniri in Republica actum aliquem, qui legi naturali, & diuinae contrarius sit: vt simplex fornicatio in meretricibus. Nec tamen id accidit ratione consuetudinis excusantis a poena: Sed quia Republicae interfit ob morum prauitatem eam fornicatione diffimulatione quadam permittere ad maius malum euitandum. Blasphemia vero, cum sit maximum crimen legi equidem naturali, diuinae, & humanae contrarium, minime debet ob vsum & consuetudinem provinciarum impunita dimitti: idque senserunt Ias. in l. ait prator. §. iurari. §. col. ff. de iureiur. & Gerard. singul. 83. Thomas Grammat. decis. 50. col. 2. excusatur tamen frequenter ad 28 mitiorem punitionem blasphemus qui iracundiae et calore blasphemauit. Archi. in c. quid exgo. 23. q. 4. Deci. cons. 163. num. 10. modo calor iracundiae a iusta causa oriatur: sicut si ex iniuria: sicuti explicant Abb. & Anan. in c. 2. de maledic. Ias. in l. filiam tuam. C. de inoffic. testam.

27 Crimen autem blasphemiae absque villo discrimine puniri potest per iudicem ecclesiasticum, & secularem. c. 2. de maledic. tradit late & eleganter Barth. Soci. cons. 119. lib. 4. & an aduersus blasphemos possint procedere inquisitores heretice prauitatis, pendet ab ea questione, qua tractari solet, Sitne blasphemia haereticis, quam obiter paulo ante tetigimus, & latius exponit Alfonso a Castro lib. 1. de iusta haereticorum punitione. c. 12. etenim vbi blasphemia actus eius circumstantiis vel haereticis sit, vel praesumit possit error intellectus, aut denique addit suspicio haereticis, poterunt inquisitores eam punire: sicut de sortilegiis cauetur in c. accusatus. §. Jan. de hereticis. in 6. qua de re multa tradit eleganter pro eius indignitate aduersus haereticos. 8.

Postremo, solet dubitari quem sensum habeat illa praecipua, quae plerunque iniungitur a praelatis subditis, qui iuramento obedientiam et promissere, his quidem verbis: Sub poena praestiti iuramenti. & satis constat hac significatione, quod id praecipitur sub poena periuuri: nempe quasi dixerit quis, hoc tibi praecipio sub iuramento mihi praestito, ita vt si non feceris, periurus sis. Nam poena iuramenti praestiti periuurium est & eius supplicium: quod flos periuuri iulig. Nec enim iuramentum praestitum est poena nec periuurium ipsum absolute, quia culpa est: sed sensus huius locutionis est sub poena praestiti iuramenti: id est, sub poena, quae ei imponi, qui iuramentum violauerit. Vnde Genitius ille, praestiti iuramenti, non stat intransitivus: id est, sub poena, quae est praestiti iuramenti, non statit Iuan. Driedo. in Christiana libertate. pag. 172. quo in loco scribit omnia mandata Receptoris et vniuersitatis alicuius, vt intersit scholasticis alicui congregationi, Missarum celebrationi, non esse dure accipienda, etiam si fiant sub poena praestiti iuramenti, quasi mandator ipse voluerit ita vocatos ad mortale periuurium crimen obligare, si non fecerint quod eis mandatum fuerit. Et enim praesumendum est attenda pia mandantis intentione, quod in his communibus congregationibus quae magni ponderis non sunt, tantum voluerit ad memoriam iuramentum reuocare, ne per contemptum omitterent subditi obedire eius praecipitis: non tamen, vt periuurium ab his committatur, quod maxime est obseruandum, ne passim quis temere periuurij reus damnetur: etiam si omisit facere quod superior mandauerit. Hac de prima huius Relectionis parte.

Finis Prima Partis.

SECUNDA RELECTIONIS PARS: DE VIRIBVS IURAMENTI CONFIRMATORIJ, QUO AD CONTRACTUS, CETEROSQUE ACTUS HUMANOS.

Ex secundae partis initio haec colliguntur.

SVMARIA.

- 1 Actus contrarius bonis moribus iuramento non firmatur. Et aditus ratio est intellectus. ad tex. in regu. non est obligatorius. de reg. iur. cu. n. sequen. §. nu. 1.
2 Bonis moribus contrarium est aliquid duplici modo.
3 Cuiuslibet moribus contrarius actus an iuramento firmetur. §. nu. 6.
4 Factus futurus successionei quatuor ratione sit contraria bonis moribus.
5 Turpia quae sunt, iuramento non firmantur.
6 Pactus futurus successionei quatuor ratione sit contraria bonis moribus.
7 Penaliter stipulatio apposta promissioni de non renouando testamento: et item de contrahendo matrimonium, contraria est bonis moribus.
8 Stipulatio matrimonij contrahendi penaliter non valet, nec iuramento firmari potest.
9 Promissio de testamento non renouando turpis non est, ideoq. iuramento confirmatur.
10 Promissio turpis actus iuramento firmari non potest.
11 An sit necessaria exclusio a iuramento praestito contra bonos mores?
12 Iuramentum charitati contrarium turpe est, et iuramento non confirmatur.
13 Iuramentum reuerentiae contrarium est turpe, nec iuramento firmatur. §. num. 25.
14 Pactum, ut quis contra privilegium conueniatur in solidum est turpe, nec iuramento firmatur.
15 An nobilis vel hidalgus possit renunciare beneficio, quod habet, ne in carcere pro debito mittatur cum nu. sequentibus usque ad finem.
16 Renuntiatio privilegiorum iurata, quatenus valet.
17 Nobilitas quid.
18 Beneficio cessionis honorum, an possit renunciari?
19 Debitor dilationem solvendi petens, videtur renunciare beneficio cessionis.
20 Renunciatio privilegiorum speciatim fieri debet, alioquin omnis renunciatio non tollit aliud.
21 Carceratio debitoris quando fieri possit.
22 Mater tutrix an possit in carcerem mitti pro pecunia debita filij.
23 Reuerentia iure an possit quis renunciare, et ibi de intellectu. ad Gregorij de iureiur.
24 Privilegium nobilitatis quatenus renunciari possit.
25 Privilegium, ne testimonij dicendi causa quis domo extrahatur, quod est personae et semina concessum est, an renunciari possit.
26 Privilegium turis an renunciari possit.
27 Privilegium fori clericus renunciare non iurato quidem potest. Et videtur intellectus esse ratio textus, in cap. si diligenti, de iora conuenti.